

Sygn. akt I ACa 263/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Artur Kowalewski
Sędziowie:	SA Dariusz Rostał SO del. Piotr Sałamaj (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2013 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego w P.

przeciwko L. K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 31 stycznia 2013 r., sygn. akt I C 449/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Dariusz Rostał Artur Kowalewski Piotr Sałamaj

Sygn. akt I ACa 263/13

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa – Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. w pozwie z dnia 2.05.2012 r. wniósł przeciwko pozwanej L. K. o uznanie umowy darowizny z dnia 7.10.2009 r. zawartej pomiędzy T. H. (jako darczyńcą) a L. K. (jako obdarowaną), w formie aktu notarialnego przed notariuszem D. K. i wpisanej do repertorium A nr (...) obejmującą nieruchomość stanowiącą działkę gruntu nr (...), o obszarze 3,2100 ha, identyfikator działki (...), nr (...) o obszarze 0,2400 ha, identyfikator działki (...), nr (...) o obszarze 0,7300 ha identyfikator działki (...) oraz nr (...) o obszarze 0,9900 ha, identyfikator działki (...), która jest zabudowana budynkiem mieszkalnym oraz trzema budynkami

gospodarczymi: świniami, kurnikiem i chlewem, położone w miejscowości R., obręb (...), jednostka ewidencyjna (...) - obszar wiejski, powiat (...), województwo (...), dla których Sąd Rejonowy w P. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...), za bezskuteczną w stosunku do powoda Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P., któremu przysługuje wierzytelność względem T. H. z tytułu zaległego zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób fizycznych za rok 2007. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanej zwrotu kosztów procesu wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu powód wskazał, że w dniu 7.10.2009 r. T. H. zawarł w formie aktu notarialnego umowę darowizny ze swoją pasierbicą – pozwaną L. K.. Na mocy tej umowy T. H. darował L. K. wskazaną powyżej nieruchomość i do chwili obecnej pozostaje ona wyłącznym właścicielem tej nieruchomości. Wskazał, iż w wyniku postępowania podatkowego wszczętego, wskutek informacji powziętych w toku uprzedniej kontroli podatkowej ustalono, że opodatkowanie działalności prowadzonej przez T. H. powinno nastąpić na zasadach ogólnych, a zobowiązanie podatkowe powinno być rozliczone wedle ogólnej skali podatkowej. Decyzją Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. z dnia 30 czerwca 2010 r. określono T. H. należny podatek dochodowy od osób fizycznych za 2007 r. w kwocie 90.068 zł, a nadto określono odsetki za zwłokę z tytułu niezapłaconych miesięcznych zaliczek na podatek za 2007 r., wedle stanu na dzień złożenia zeznania podatkowego PIT-36, czyli na dzień 2.04.2008 r. W ocenie powoda umowy darowizny dokonano z jego pokrzywdzeniem jako wierzyciela, gdyż przez darowanie powyższej nieruchomości pozwanej, T. H. wyzbył się jedyne istotnego składnika swojego majątku, z którego można zaspokoić należność przysługującą Skarbowi Państwa z tytułu zobowiązania podatkowego, a przy tym nie osiągał dochodów z innego tytułu – nie pracował i nie prowadził działalności gospodarczej. Ponadto powód zaznaczył, że wskutek czynności prawnej objętej żądaniem niniejszego pozwu pozostająca w bliskim stosunku z dłużnikiem osoba trzecia, a mianowicie pasierbica T. H., czyli pozwana uzyskała korzyść majątkową. Jednocześnie powód wskazał, iż dłużnik darując pozwaną nieruchomość działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, gdyż w chwili dokonania darowizny był już niewypłacalny. W konsekwencji w ocenie powoda przedstawione fakty uprawniają do powołania się w tym miejscu na domniemanie z przepisu art. 529 k.c.

Pozwana L. K. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powoda kosztów postępowania.

W uzasadnieniu podniosła, iż postępowanie podatkowe, z którego wynika dochodzona wierzytelność nie zostało zakończone, gdyż znajduje się obecnie na etapie postępowania kasacyjnego przed Naczelnym Sądem Administracyjnym. Tym samym nie jest jeszcze przesądzone, czy dochodzona przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. wierzytelność z tytułu podatku dochodowego określona decyzją Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. z dnia 30.06.2010 r. jest należna organowi podatkowemu. Zdaniem pozwanej T. H., o ile Naczelny Sąd Administracyjny nie orzeknie inaczej, stał się dłużnikiem powoda dopiero po wydaniu przez niego decyzji z dnia 30.06.2010 r., a dokładnie w momencie jej doręczenia. Tymczasem czynność prawna darowizny była dokonana w dniu 7.10.2009 r., czyli 9 miesięcy przed wydaniem przez organ podatkowy decyzji o wymiarze podatku dochodowego. W ocenie pozwanej nie została więc spełniona przesłanka z art. 527 k.c., tj. czynności nie dokonał dłużnik. Ponadto pozwana podkreśliła, że T. H. dokonał darowizny gospodarstwa rolnego w celu, aby jego żona U. H. mogła otrzymać rentę strukturalną.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2013 r. (sygn.. akt I C 449/12) Sąd Okręgowy w Szczecinie uznał czynność prawną dłużnika T. H. - umowę darowizny z dnia 7 października 2009 r. zawartą w formie aktu notarialnego przed notariuszem D. K. i wpisaną od repertorium A nr (...) obejmującą nieruchomość stanowiącą działkę gruntu nr (...) o obszarze 3,2100 ha, identyfikator działki (...), nr (...) o obszarze 0,2400 ha, identyfikator działki (...), nr (...) o obszarze 0,7300 ha identyfikator działki (...) oraz nr (...) o obszarze 0,9900 ha, identyfikator działki (...), która jest zabudowana budynkiem mieszkalnym oraz trzema budynkami gospodarczymi: świniami, kurnikiem i chlewem, położone w miejscowości R., obręb (...), jednostka ewidencyjna (...) obszar wiejski, powiat (...), województwo (...), dla których Sąd Rejonowy w P. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...) za bezskuteczną w stosunku do powoda Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P., któremu przysługuje wierzytelność względem T. H. z tytułu zaległego zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób fizycznych za rok 2007 (pkt I. sentencji); zasądził od

pozwanej na rzecz Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt II.) oraz nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie kwotę 7.162 zł tytułem opłaty w sprawie.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych.

Pozwana L. K. jest pasierbicą T. H., gdyż matka pozwanej - U. H. była jego żoną do swojej śmierci. Osoby te utrzymywały częste kontakty rodzinne, lecz pozwana nie mieszkała razem z T. H. i U. H..

Decyzją z dnia 8 lutego 2007 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. ustalił wysokość stawki podatkowej na rok podatkowy 2007 w miesięcznej wysokości 381,00 zł płatnej do 7. każdego miesiąca za miesiąc ubiegły, za grudzień w terminie do 28 grudnia roku podatkowego. T. H. odebrał tę decyzję w dniu 9 lutego 2007 r.

Matka pozwanej i jednocześnie żona T. H. – U. H. otrzymywała rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy w kwocie 356,19 zł z KRUS.

Decyzją z dnia 18 września 2009 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. stwierdził wygaśnięcie decyzji z dnia 8 lutego 2007 r. dotyczącej ustalenia wysokości podatku dochodowego w formie karty podatkowej od 1 stycznia 2007 do 31 grudnia 2007 r. W uzasadnieniu m.in. wskazano na przeprowadzenie u T. H. kontroli podatkowej na podstawie upoważnienia do kontroli nr (...) z dnia 27.08.2008 r. Pełnomocnik T. H. odebrał powyższą decyzję w dniu 22.09.2009 r.

W dniu 7 października 2009 r. została zawarta umowa darowizny pomiędzy T. H., a pozwaną L. K. objęta aktem notarialnym Rep A (...) w Kancelarii notarialnej D. K.. Stosownie do treści § 1 tej umowy T. H. oświadczył, że jest właścicielem nieruchomości stanowiącej działki gruntu nr (...), o obszarze 3,2100 ha, identyfikator działki (...), nr (...) o obszarze 0,2400 ha, identyfikator działki (...), nr (...) o obszarze 0,7300 ha identyfikator działki (...) oraz nr (...) o obszarze 0,9900 ha, identyfikator działki (...), która jest zabudowana budynkiem mieszkalnym oraz trzema budynkami gospodarczymi: świniami, kurnikiem i chlewem, położone w miejscowości R., obręb (...), jednostka ewidencyjna (...)obszar wiejski, powiat (...), województwo (...), dla których Sąd Rejonowy w P. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...). Zgodnie z treścią § 3 tej umowy T. H., zastrzegając na rzecz swoich rodziców E. H. i J. H. nieodpłatną i dożywotnią służebność mieszkania, darował pasierbicy L. K. nieruchomości, stanowiące działki gruntu numer (...) wraz z budynkiem mieszkalnym oraz trzema budynkami gospodarczymi, opisanymi w § 1 ust. 1 tego aktu.

Matka pozwanej i jednocześnie żona T. H. – U. H. decyzją Prezesa KRUS z dnia 29.10.2009 r. otrzymała rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy w kwocie 723,13 zł. W dniu 11 maja 2010 r. U. H. zmarła.

Decyzją z dnia 30 czerwca 2010 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. określił za rok 2007: należny podatek dochodowy od osób fizycznych w kwocie 90.068 zł oraz odsetki za zwłokę z tytułu niezapłaconych miesięcznych zaliczek na podatek 2007 r. należnych na dzień złożenia zeznania podatkowego PIT-36, to jest 2 kwietnia 2008 r. za miesiąc: styczeń w kwocie 914 zł, luty w kwocie 837 zł, marzec w kwocie 449 zł, kwiecień w kwocie 1397 zł, maj w kwocie 714 zł, czerwiec w kwocie 633 zł, lipiec w kwocie 826 zł, sierpień w kwocie 992 zł, wrzesień w kwocie 387 zł, październik w kwocie 432 zł. W uzasadnieniu do tej decyzji wskazano, że postanowieniem nr (...) z dnia 11 grudnia 2008 r. wszczęto w stosunku do T. H. postępowanie podatkowe w zakresie określenia zobowiązania w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2007 rok poprzedzone kontrolą podatkową.

Decyzją z dnia 27 września 2010 r. Dyrektor Izby Skarbowej w O. po rozpatrzeniu odwołania T. H. z dnia 15 lipca 2010 r. utrzymał w mocy decyzję Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. z dnia 30 czerwca 2010 r.

Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. wystawił w dniu 22 lipca 2010 r. w oparciu o opisane wcześniej decyzję i postanowienie, cztery tytuły wykonawcze o następujących znakach: 1. (...), 2. (...), 3. (...) i 4. (...).

Wyrokiem z dnia 21 października 2010 r., w sprawie o sygn. akt I SA/OI 466/10, Wojewódzki Sąd Administracyjny w O. oddalił skargę T. H. na decyzję Dyrektora Izby Skarbowej w O. z dnia 30 kwietnia 2010 r. w przedmiocie stwierdzenia wygaśnięcia decyzji dotyczącej ustalenia podatku dochodowego w formie karty podatkowej za 2007 r.

Pismem z dnia 18 stycznia 2011 r. Naczelnik Trzeciego Urzędu Skarbowego w S. poinformował Naczelnika Urzędu Skarbowego w P., iż tytuły wykonawcze wystawione przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. były wielokrotnie przydzielane do służb egzekutorowi, podejmowano próby dokonania czynności egzekucyjnych we wskazanym przez wierzyciela miejscu zamieszkania, które okazały się nieskuteczne ze względu na nie zastanie zobowiązanego pod adresem wskazanym przez wierzyciela i w toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego nie ujawniono jakiegokolwiek mienia zobowiązanego pozwalającego na przeprowadzenie skutecznej egzekucji. Z danych posiadanych wynika zaś, iż zobowiązany T. H. nie pracuje i nie prowadzi działalności gospodarczej i nie ujawnił rachunku bankowego.

Wyrokiem z dnia 19 stycznia 2011 r., w sprawie o sygn. akt I SA/OI 814/10 Wojewódzki Sąd Administracyjny w O. oddalił skargę T. H. na decyzję Dyrektora Izby Skarbowej w O. z dnia 27 września 2010 r. w przedmiocie podatku dochodowego od osób fizycznych za 2007 r.

Pismem z dnia 8 lipca 2011 r. Naczelnik Trzeciego Urzędu Skarbowego w S. zawiadomił R. K., będącego pracodawcą T. H. o zajęciu prawa majątkowego stanowiącego wynagrodzenie dłużnika zajętej wierzytelności w kwocie 134.069,37 zł i wezwał o przekazanie jej organowi egzekucyjnemu aż do pełnego pokrycia zobowiązania pieniężnego. Powyższe pismo w dniu 14.07.2011 r. odebrała żona R. K..

W odpowiedzi na powyższe zawiadomienie R. K. pismem z 4.08.2011 r. poinformował Naczelnika Trzeciego Urzędu Skarbowego w S., iż od miesiąca sierpnia T. H. nie będzie mu wypłacana zajęta część wynagrodzenia. Wysokość pensji pracownika to 1500 brutto, do wypłaty jest 1111,86 zł. Potrąceniu ulegnie kwota 79,52 zł, która w terminie do 20. każdego miesiąca będzie przekazywana na konto wskazane w zajęciu.

Pismem z dnia 5 września 2011 r. R. K. poinformował Naczelnika Trzeciego Urzędu Skarbowego w S., iż w sierpniu 2011 r. T. H. przebywał przez cały miesiąc na urlopie bezpłatnym i przybywa nadal na tym urlopie do końca 2011 r.

Wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2012 r., w sprawie o sygn. akt II FSK 1142/11 Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną T. H. na decyzję Dyrektora Izby Skarbowej w O. z dnia 27 września 2010 r. w przedmiocie podatku dochodowego od osób fizycznych za 2007 r. oraz zasądził od T. H. na rzecz Dyrektora Izby Skarbowej w O. kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Zaległość T. H. wobec Urzędu Skarbowego w P. na dzień 4 września 2012 r. wyniosła 147.762,05 zł.

T. H. nie posiada żadnego majątku. Obecnie zamieszkuje w lokalu, będącym własnością jego zmarłej żony U. H. i do chwili obecnej nie zostało wszczęte postępowanie spadkowe po jej śmierci. T. H. nie prowadzi żadnej działalności gospodarczej i nie ma z czego spłacić zobowiązań podatkowych wobec Urzędu Skarbowego w P..

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał powództwo w całości za uzasadnione. Podniósł, że podstawą żądań pozwu stanowiły w niniejszej sprawie przepis art. 527 i art. 528 k.c. w związku z art. 531 § 1 k.c.

W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości, iż T. H. jest dłużnikiem powoda i wierzytelność ta wynika z zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2007 r. Nie było również sporne na gruncie niniejszej sprawy, iż w dniu 7 października 2009 r. została zawarta umowa darowizny pomiędzy T. H., a pozwaną L. K., która jest jego pasierbicą. Na podstawie tej umowy T. H., zastrzegając na rzecz swoich rodziców E. H. i J. H. nieodpłatną i dożywotnią służebność mieszkania, darował pozwanej L. K. nieruchomości stanowiącą działki gruntu nr (...), o obszarze 3,2100 ha, identyfikator działki (...), nr (...) o obszarze 0,2400 ha, identyfikator działki (...), nr (...) o obszarze 0,7300 ha identyfikator działki (...) oraz nr (...) o obszarze 0,9900 ha, identyfikator działki (...), która jest zabudowana budynkiem mieszkalnym oraz trzema budynkami gospodarczymi: świniaarnią, kurnikiem i chlewem,

położone w miejscowości R., obręb (...), jednostka ewidencyjna (...) obszar wiejski, powiat (...), województwo (...), dla których Sąd Rejonowy w P. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...).

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd pierwszej instancji oceniając niewypłacalność T. H. zwrócił uwagę, iż na skutek przedmiotowej umowy darowizny na rzecz swojej pasierbicy doszło do przesunięcia w istocie jednego wartościowego składnika majątku dłużnika, co potwierdza materiał dowodowy zebrany w sprawie. Okoliczność ta zresztą została potwierdzona w zeznaniach złożonych przez dłużnika T. H., który wskazał na brak majątku i zaprzestanie prowadzenia przez siebie działalności gospodarczej. Z powyższego wynika, iż w związku ze zmianą zaistniałą w majątku dłużnika korzyść uzyskała osoba trzecia, a skutkiem tej czynności była niemożność zaspokojenia się powoda jako wierzyciela T. H..

Wskazał, że pozwana L. K. jest pasierbicą dłużnika T. H., co niewątpliwie świadczy o istnieniu pomiędzy tymi osobami stosunku bliskości, o którym stanowi art. 527 § 3 k.c. Powołując się na art. 528 k.c. stwierdził, że powód nie musiał wykazać świadomości pozwanej pokrzywdzenia jego jako wierzyciela, bowiem strona pozwana uzyskała przedmiotowe nieruchomości w drodze umowy darowizny, czyli bezpłatnie. W ocenie Sądu pierwszej instancji nie można uznać za wiarygodny cel, jaki wskazała pozwana oraz dłużnik T. H., to jest, że przy zawarciu niniejszej umowy darowizny kierowali się przede wszystkim zabezpieczeniem społecznym U. H. w postaci podwyższenia renty z tytułu jej niezdolności do pracy. Fakt otrzymania przez matkę pozwanej wyższej renty po zawarciu umowy darowizny w dniu 7 października 2009 r. jest niewątpliwy, jednakże przy ocenie zachowania dłużnika T. H. i pozwanej L. K. należy wziąć pod uwagę cały kontekst sytuacyjny przedmiotowego zdarzenia oraz bliskość czasową występującą pomiędzy wszczęciem postępowania podatkowego z dnia 11 grudnia 2008 r. w stosunku do T. H. w zakresie określenia zobowiązania w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2007 rok poprzedzone kontrolą podatkową wszczętą w dniu 27 sierpnia 2008 r., a zawarcie zaskarżonej czynności prawnej z dnia 7 października 2009 r. Konsekwencją prowadzonego postępowania podatkowego było wydanie przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. licznych decyzji oraz postanowienia w zakresie wystąpienia nieprawidłowości dotyczących rozliczenia obowiązku podatkowego przez T. H.. Decydujący wpływ miała tu decyzja Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. z dnia 18 września 2009 r. bowiem na podstawie tego orzeczenia Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. stwierdził wygaśnięcie decyzji z dnia 8 lutego 2007 r. dotyczącej ustalenia wysokości podatku dochodowego w formie karty podatkowej od 1 stycznia 2007 - 31 grudnia 2007 r. Pełnomocnik T. H. odebrał powyższą decyzję w dniu 22 września 2009 r. Nie budzi wątpliwości, iż decyzja z dnia 8 lutego 2007 r. miała wpływ na wymiar podatku T. H., gdyż decyzją z dnia 30 czerwca 2010 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. określił za rok 2007 należny podatek dochodowy od osób fizycznych w kwocie 90.068 zł i odsetki za zwłokę. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że dłużnik zawarł z pozwaną umowę darowizny, bowiem miał świadomość ciężącego na nim zobowiązania podatkowego za 2007 r. w związku ze zmianą sposobu rozliczenia przez niego podatku dochodowego z karty podatkowej na rozliczenie na zasadach ogólnych.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy uznał, iż zaistniały przesłanki do uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny z dnia 7 października 2009 r.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd pierwszej instancji oparł na treści art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., art. 11 ust. 3 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w związku z § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...). Biorąc pod uwagę wynik przedmiotowego postępowania oraz zwolnienie powoda z uiszczenia opłaty sądowej od pozwu na podstawie art. 94 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie kwotę 7.162 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu.

Pozwana wniosła apelację od powyższego wyroku zaskarżając go w całości oraz zarzucając mu:

1) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym poprzez ustalenie, że T. H. zawierając w dniu 7.10.2009 r. ze swoją pasierbicą pozwaną L. K. umowę darowizny działał w celu pokrzywdzenia wierzyciela i ze świadomością, iż jest dłużnikiem powoda podczas gdy jednocześnie Sąd I instancji ustalił, że wskutek zawarcia tejże umowy darowizny matka pozwanej otrzymała wyższe świadczenia rentowe, a co było

jedynym celem działania zarówno T. H., jak i pozwanej L. K., która nie miała żadnej wiedzy na temat jakichkolwiek problemów;

2) naruszenie art. 102 k.p.c. oraz art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 102 k.p.c. poprzez rozstrzygnięcie w punkcie II i III wyroku o tym, że to pozwana obciążona zostanie kosztami postępowania, podczas gdy Sąd I instancji ustalił, że z uwagi na to, iż pozwana jest osobą bliską dla dłużnika i uzyskała korzyść majątkową nieodpłatnie, nieistotna jest kwestia jej wiedzy, a co z kolei oznacza, iż została ona wciągnięta w niniejszy proces bez swojej woli i świadomości, co winno skutkować uznaniem przez Sąd I instancji, iż zachodzi szczególny przypadek by strony przegrywającej proces nie obciążać kosztami postępowania.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez odstąpienie od obciążania pozwanej kosztami procesu. Nadto wniosła o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego ewentualnie odstąpienie od zasądzenia od pozwanej kosztów tego postępowania.

W uzasadnieniu pozwana podniosła, że celem zawarcia umowy darowizny było otrzymanie przez U. H. wyższej renty z KRUS. Wskazała, że trudno jest przyjąć, że T. H. miał świadomość, że jest dłużnikiem powoda, w sytuacji wszczęcia postępowania i wydania nieprawomocnej decyzji podatkowej. Podkreśliła, że pierwsza decyzja, która określiła wymiar należnego podatku w stosunku do T. H. wydana została w dniu 30.06.2010 r., czyli 9 miesięcy po dokonaniu darowizny.

Skarżąca podniosła, że została wciągnięta bez swojej świadomości i woli do procesu, w tej zatem sytuacji obciążenie jej kosztami jest sprzeczne z zasadą słuszności. Pozwana jest w ciężkiej sytuacji materialnej i zgadzając się na darowiznę dokonaną przez ojczyzna działała wyłącznie w celu społecznego zabezpieczenia swojej matki.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny jako sąd meriti w granicach wniesionej apelacji, co wynika z dyspozycji art. 378 § 1 k.p.c., rozważa na nowo zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym dokonuje jego samodzielnej oceny prawnej. Powyższa analiza pozwala stwierdzić, że stanowisko Sądu drugiej instancji, zarówno w zakresie ustaleń faktycznych oraz ich oceny prawnej w całości pokrywa się z argumentacją zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, tym samym niecelowym jest jej powtarzanie. Wywody zaprezentowane w apelacji, w tym podniesione zarzuty, nie stanowiły wystarczającej podstawy do weryfikacji orzeczenia Sądu Okręgowego w postulowanym przez apelującą kierunku, zwłaszcza że Sąd ten przeprowadził postępowanie dowodowe w sposób wyczerpujący, a zebrany w sprawie materiał poddał wszechstronnej i wnikliwej ocenie, z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów.

Zarzuty apelacji sprowadzają się do uwypuklenia celu w jakim została zawarta umowa darowizny, twierdzeń pozwanej o braku jej wiedzy co do niewypłacalności T. H., jak również braku świadomości dłużnika co do istnienia zobowiązania wobec powoda.

Odnosząc się do tych argumentów wskazać należy, że twierdzenie skarżącej o rzekomym celu zawarcia umowy darowizny musi budzić wątpliwości. Pozwana bowiem w tym zakresie przejawiała niekonsekwencję. Mianowicie w odpowiedzi na pozew wskazała, że chodziło o uzyskanie tzw. renty strukturalnej (k. 69-72), by następnie na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku, powołać się na konieczność otrzymania wyższej renty z KRUS (k. 153).

Niezależnie od tego wskazać trzeba, że błędne jest przekonanie apelującej, że okoliczność ta mogłaby czynić żądanie pozwu bezzasadnym. Jedną z przesłanek skargi pauliańskiej jest działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Wymaga przy tym wyjaśnienia, że dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy zdaje sobie sprawę (uświadamia sobie), że skutek dokonania czynności prawnej z osobą trzecią może spowodować

niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Jednak samo pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zamiarem dłużnika – wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (por. wyrok SA w Gdańsku z dnia 10 stycznia 1995 r., I ACr 1014/94, OSA 1995, z. 2, poz. 6; tak również wyrok SA w Poznaniu z dnia 12 maja 2005 r., I ACa 1764/2004, OSA 2006, z. 3, poz. 8, s. 33). Innymi słowy wystarczająca będzie u dłużnika świadomość możliwości wystąpienia pokrzywdzenia.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy w pierwszym rzędzie zaakcentować, że obowiązek podatkowy powstaje z mocy prawa. W konsekwencji decyzja w przedmiocie ustalenia wysokości wymiaru podatku dochodowego ma charakter deklaratoryjny, tzn. stwierdza jedynie istnienie tego obowiązku, nie powoduje zaś jego powstania. Inaczej rzecz ujmując, zaistnienie określonego zobowiązania podatkowego nie jest uzależnione od wydania decyzji podatkowej, lecz od wystąpienia określonego zdarzenia, tj. spełnienie wskazanych ustawą przesłanek warunkujących naliczenie podatku dochodowego.

W tym kontekście jako chybione jawią się zarzuty pozwanej dotyczące braku istnienia w chwili zawarcia umowy darowizny prawomocnej decyzji podatkowej co do wysokości wymiaru podatku dochodowego od osób fizycznych za rok 2007. Pokreślić trzeba, że decyzją z dnia 18 września 2009 r. stwierdzono wygaśnięcie decyzji z dnia 8 lutego 2007 r. dotyczącej ustalenia wysokości podatku dochodowego w formie karty podatkowej za okres 1.01.0207-31.12.2007. W decyzji stwierdzającej to wygaśnięcie wskazano na jednoczesny obowiązek uiszczenia podatku dochodowego na ogólnych zasadach za cały rok podatkowy (k. 25-26). Tym samym należy przyjąć, że dłużnik T. H. już w momencie zawierania umowy darowizny, tj. w dniu 7 października 2009 r., zdawał sobie sprawę z konieczności uiszczenia podatku dochodowego za rok 2007 na zasadach ogólnych wobec swego wierzyciela, tj. powoda.

W niniejszej sprawie pozwana nie kwestionowała faktu, że T. H. nie posiada żadnego majątku, nie pracuje i nie prowadzi działalności gospodarczej. W istocie w wyniku zawarcia przedmiotowej umowy darowizny dłużnik wyzbył się jedyne wartościowego składnika swego majątku powodując niemożność zaspokojenia się wierzycieli.

Biorąc zatem pod uwagę stan majątkowy dłużnika oraz treść wydanej przed zawarciem umowy darowizny decyzji z dnia 18 września 2009 r. należało przyjąć, że dokonanie tej czynności prawnej nastąpiło ze świadomością pokrzywdzenia powoda.

W odniesieniu do świadomości pozwanej ponownie należy powtórzyć, że z uwagi na to, iż czynność ta była nieodpłatna, strona powodowa nie była zobowiązana do wykazania, że pozwana wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 528 k.c.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie zachodziły podstawy do odstąpienia od obciążenia pozwanej kosztami postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Za chybiony należy uznać argument o „wciągnięciu pozwanej do procesu wbrew jej woli” w sytuacji, gdy pozwana w jego toku nie uznała dochodzonego przez powoda roszczenia, konsekwentnie mu zaprzeczając, czego wyrazem było m.in. wniesienie apelacji w niniejszej sprawie. To zatem sama pozwana wygenerowała koszty procesu, których poniesienie przez powoda było niezbędne do dochodzenia przysługującego mu roszczenia. Bowiem bez wytoczenia powództwa powód nie odzyskałby możliwości zaspokojenia swojej wierzytelności. W tej zatem sytuacji żądanie zwrotu tych kosztów oraz jego uwzględnienie nie mogło zostać uznane za sprzeczne z zasadami słuszności.

Mając na uwadze powyższe wywody Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 385 k.p.c. – oddalił apelację jako bezzasadną.

Z uwagi na wyżej wskazane argumenty nie zachodziły także podstawy do odstąpienia od obciążenia pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego. Z tego też względu rozstrzygnięcie o kosztach procesu przez Sąd drugiej instancji, które powód wygrał w całości, oparto na treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. przy zastosowaniu § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat

za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Dariusz Ryszał Artur Kowalewski Piotr Sałamaj